

Universum

27.10.2023—07.04.2024

rütmid ja ruumid

etdm Eesti Tarbekunst- ja
Disainmuuseum
Estonian Museum of
Applied Art and Design

Lai 17, Tallinn
etdm.ee

K 11–18
N 11–20
R–P 11–18

Kassa
+372 627 4611
info@etdm.ee

„Uneversum. Rütmid ja ruumid“ keskendub radikaalsete ideede ja traditsioonilise igapäeva põnevale vahekorrale magamiseks mõeldud ruumide, keskkondade ning aja ja ajanäitajate kaudu. Näituse lähtekohaks on rõhuv ja süvenev ajakriis, aga ka organiseerituse ja funktsionaalsuse idealiseerimine ning masinliku efektiivsuse ihalus.

Väljapanek on jagatud temaatiliselt neljaks. Esimesed kaks teemat, „Kujundades ja kujutades aega“ ja „Magamise ruum“, lähtuvad 20. sajandil korduvatest teemadest, nagu tõhusus, kiirus, kontroll, modernistlik progressiusk ja tulevikku suunatus, millele on järgnenud selle kriitika 1960. ja 1970. aastatel. Arhitektid ja disainerid on järjepidevalt püüdnud magamisaset ja sellega seonduvat paigutada, kujundada ja ümber mõtestada. Teised kaks teemat, „Kaugemad ja lähemad tulevikud“ ja „Masinate uni“, uurivad kaasaega. Siin on esitatud magamisele pühendatud situatsioonide eripärad, hirmud, konventsioonid ja inspiratsioon spekulatiivsete kunsti- ja disainiprojektide kaudu.

Olles küll pühendatud magamise ruumile, ei püüa „Rütmid ja ruumid“ anda ajaloolist ülevaadet magamistoa ega voodite ajaloost. Pigem on siin igapäevased esemed seatud kõrvuti disainiprojektide ja kunstiteostega, et anda edasi teadmist, kuidas magamisele mõeldud aega ja ruumi on nähtud ja ümber mõtestatud ning kuidas see kõik resoneerub meie tänase kogemusega.

Vaadates tagasi 20. sajandile ja luues paralleele tänaste visioonidega, näeme, kuidas meie poliitilised ja sotsiaalsed ideaalid on teisenenud. Magamistoaast ja voodist on täna saanud paik, mis on ruum nii puhkamiseks, meelelahutuseks kui ka tööks.

kujundades ja kujutades aega

„Uni pole muud kui halb harjumus,“ avaldas 1943. aastal ajakiri Time arhitekti ja leitaja R. Buckminster Fulleri eriskummalise mõtte unerutiini kohta. Fuller oli kujundanud oma unerütmi ning magas kaks tundi ööpäevas, et olla efektiivsem ja teha rohkem tööd. Fuller toimetas oma uue rütmi järgi kaks aastat, kuid lõpetas eksperimendi, sest kogu ülejäänud ühiskond elab teise süsteemi järgi. Kuigi Fuller oli oma eksperimentaalses maksimaalsuses erand, oli ta ka oma aja vaimu kandja.

Aja tunnetamine on pidevas teisenemisprotsessis. Enne keskaega ei olnud sõna „aeg“ igapäevases kasutuses. Ühiskonna arenedes, linnastumise tagajärjel algas 15. sajandi alguses desünkroniseerimise protsess, mille käigus lahkes aja sotsiaalne konstruktsioon ja loomulik elurütm. „Kella aeg“ võimaldab aega palju üksikasjalikumalt segmenteerida ja planeerida. Elekter ja vahetustega töö töid kaasa lisakonflikte inimkeha kellaga. Loomuliku ja sotsiaalse aja eraldumisel üksteisest on oluline mõju inimese kehale. Aja mõõtmiseks on inimesed ise leiutanud igasuguseid seadmeid. Neid on nii analoogseid kui ka digitaalseid. Kunstnikud ja disainerid on oma töödes ümber mõtestanud nii kelli kui ka teist aja jaotajat – lääne ehk Gregoriuse kalendrit.

Aeg kujundab meie igapäevaelu ja see on peamine viitesüsteem ja -struktuur, mille järgi me oma elu

plaanime. Ka aja ja raha vahel luuakse seoseid ning kasutusel on sellised väljendid nagu „aega kaotama“ või „aega raiskama“. Aja kiiruse muutuse tagajärjel vabanes uni oma stabiilsest positsioonist tööstusrevolutsiooni käigus, kui hakkas ilmema selle kokkusobimatus kaasaegse tootlikkuse ja ratsionaalsuse mõiste ja nõuetega. Aega saab nii säästa kui ka kulutada. Kultuurikriitik Jonathan Crary kirjutab, et kapitalistlik mõtlemine mõjutab meie päevi ja *non-stop*-ühiskond sunnib pidevale aktiivsusele ja tarbimisele. Vähendame und, et püsida ühiskonnas, mis ülistab suurt tootlikkust, aktiivsust ja kiirust.

Nüüdseks oleme jõudnud lisaks kõige muu jälgimisele, parendamisele ja efektiivsemaks muutmisele ka oma une digitaalse mõõtmiseni ja hoolika järgimiseni. Sellist enesehoole tõttu toimuvat vabatahtlikku töötgemist une ajal uurib oma töös kunstnik Tõnis Jürgens. Teda huvitab nii digitaalne enesehoole kui ka une määratlematu potentsiaal, kuhu magajal on võimalik justkui ära kaduda.

Disainer Helga Schmid teeb ettepaneku muuta mõtlemist tänapäeva ajapoliitikast. Ta leiab, et on tarvis uut lähenemist ajalise utopia vormis. Kujutledes ja uurides praeguse olukorra alternatiive, pakub ta välja idee ukrooniast, mis on katse eemalduda kellaaja jäikusest, standarditud ajast uudsete ajakontseptsioonide väljatöötamise kaudu.

Tsirkadiaanuni, Helga Schmid, 2019. Londoni Disainimuseum.
Foto: Suzanne Zhang

MAARTEN BAAS

(1978) on Hollandi disainer. Ta on lõpetanud Eindhoveni disainiakadeemia (2002) ja tegeleb väljaspool tööstuslikku tootmist mööblidisainiga, mis ületab kunsti ja disaini piire. Baasi tuntumad tööd on „Suits“ (2002), „Savi“ (2006) ja „Reaalaeg“ (alates 2009. aastast). Tema töid on mitmes era- ja muuseumikogus, nagu Moodsa Kunsti Muuseum (MoMA) New Yorgis, Victoria ja Alberti muuseum Londonis, Pariisi dekoratiivkunstimuuseum, San Francisco moodsa kunsti muuseum, Stedelijk ja Rijksmuseum Amsterdams.

RICHARD BUCKMINSTER FULLER

(1895–1983) oli Ameerika arhitekt, leiutaja ja visionäär. Ta oli vastuoluline mõtleja, kelle karjäär ei kulgenud loogilist rada pidi. Ta õppis Harvardi ülikoolis, kuid visati sealt kaks korda välja. Alates 1927. aastast tegutses ta omapäi ning pühendas end inimkonna hüvangule ja varjualuse arhitektuuri mõtestamisele, tegeledes selle struktuuri, funktsiooni, materjalide, tehnoloogia, esteetika, taaskasutuse küsimustega. Fullerit huvitas ressurside tõhusam ja õiglasem jaotamine ja jätkusuutlik areng. Dymaxionist sai Fulleri isiklik bränd, kuid enim tuntakse teda geodeetilise kupli või biosfääri struktuuri loomise järgi, mille ta projekteeris Ameerika Ühendriikide tellimusel Montreali 1967. aasta maailmanäitusele Kanadas. Fuller oli ka aktiivne õppejõud ja rahvusvaheline kõneisik.

TÖNIS JÜRGENS

(1989) on Tallinnas tegutsev kunstnik ja kirjutaja. Ta on omandanud bakalaureusekraadi kultuuriteaduse erialal Tallinna Ülikoolis (2012), magistrikraadi uusmeedia õpetoolil Eesti Kunstiakadeemias (2016) ning end täiendanud Praha kunsti-, arhitektuuri- ja disainiakadeemias (UMPRUM, 2021–2022). Ta pälvis 2022. aastal Eduard Wiiralti nimelise stipendiumi. Hetkel on ta külalislektor ja doktorant Eesti Kunstiakadeemias. Tema loovuurimuslik doktoritöö hõlmab selliseid teemasid nagu jälgimiskapitalism, digitaalsed varemud ja apofeenia ehk tähenduslikkuse paratamatu esilekerkimine.

MEHHAANILISE PUUTÖÖSTUSE AKTSIASSELTS A. M. LUTHER (LUTHERI VABRIK)

(1877–1940) asutati 1877. aastal Tallinnas kaubandusega tegeleva perefirma kõrvalharuna. Sellest sai arenev tööstusettevõtte, mis panustas kohaliku piirkonna arengusse. Mööbli tootmisega alustati Christian ja Carl Lutheri juhtimisel 1880. aastal, kui võeti kasutusele kaasaegsed masinad, tootmissüsteemid ning lähtuti puudutööstuse rahvusvahelistest arengusuundadest. Esialgu toodeti vineerist toolipõhju, levinumaid mööblitüüpe ja kohvreid. 1896. aastal patentitud veekindla liimi kasutuselevõtuga toodete kvaliteet ja valik laienes. 1897. aastal loodi Londonis tütarettevõtte Venesta, mis turustas vabriku tooteid Briti impeeriumis. Lutheri vabrik tegutses kuni Eesti okupeerimise ja vabriku natsionaliseerimiseni 1940. aastal.

MARGO NIIT

(1980) on aktivist, graafiline disainer ja toimetaja. Õppinud Eesti Kunstiakadeemias ja Gerrit Rietveldi akadeemias (2010). Ta on korraldanud interdistsiplinaarset festivali „Kik in der Kok“ (2011) koos Katja Novitskovaga, teinud pikaajalist koostööd kunstiettevõttega Visible Solutions OÜ ja muuhulgas ühisprojekte Kris Lemsaluga ja Sebastian Cremersiga (everyedition.ch) ning kultuuriklubidega Hall, Uni, Asum jne. Ta on kureerinud rahvusvahelist elektroonilise muusika festivali „Kuru Pliri“ kõigil selle toimumise aastatel. Internetis teatakse teda pseudonüümi Skeene Niidistik all ja nii ka Klassikaraadio saates „Fantaasia“.

PIN ARHITEKTID

alustasid oma tegevusega 2011. aastal ning projekteerivad eelkõige suuremahulisi avalikke hooneid. Nende planeeritud on Valgeranna golfklubi (2014), Arsenali keskus (2016), Telia peahoone (2017), Woho/Pipedrive'i büroohoone (2018), Electra hoone Avala kvartalis (2021), Tabasalu keskus (2022) ja mitmed väiksemad projektid. Arhitektuuribüroo asutajad on Katrin Kaevats, Markus Nimik, Jaan Port ja Neeme Tiimus.

KOIT RANDMÄE

(1983) on graafiline disainer ja näituste kujundaja. Graaflist disaini on ta õppinud nii Eesti Kunstiakadeemias kui ka Gerrit Rietveldi akadeemias (BA 2009). Ta on teinud näitusekujundusi Eesti

Arhitektuurimuuseumis ja Tallinna Kunstihoones. Koos Kaisa Söödiga on ta näitustest osa võtnud kunstnikuna, loonud ruumiinstallatsioone, nagu mänguväljak „Lauamäng“ (2020) 7. Artishoki biennaalil või installatsioon „Piknik“ (2018) Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumi näitusel „omavahel. oskustest“.

TÕNU RIIT

(1942–2007) oli metallikunstnik. Ta lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi tööstuskunstieriala 1974. aastal ning teda peetakse eesti ehtekunsti uuendajaks 1970. aastatel. Pärast lõpetamist tegutses ta juveliirina Arsis 1974–1976, oli seejärel ENSV Kunstifondi peakunstnik 1976–1977 ning vabakunstnik aastatel 1977–1988. Alates 1988. aastast tegutses Riit kullassepana Stockholmis, kus ta lõi oma firma. Loomingus kasutas ta ebatraditsioonilisi materjale, nagu kroomitud messing, plast ja roostevaba teras ning eristus napi vormi ja anoniimsuse teostuse poolest. Tema ehete puhul on välja toodud, et neis kaob piir masstoodangu ja unikaaldisaini vahel.

HELGA SCHMID

(1981) on kunstnik, disainer ja õppejõud. Oma uurimistöös avab ta uue ajalise (elatud aja) maailma, mis asub disaini, sotsioloogia ja kronobioloogia ristumiskohas. Disainiuuringute praktika ja platvormi Ükroonia asutajana uurib ta aja mitmetahulist olemust akadeemilises ja avalikus kontekstis. Schmid on teinud uurimustööd New Yorgi Moodsa Kunsti Muuseumi arhitektuuri- ja disainiosakonnas, osalenud mitmes teadusprojektis, näiteks Victoria ja Alberti muuseumi ning Briti kuningliku kunstiakadeemia ja muuseumi juures. Tema töid on esitletud Londonis Whitechapeli galeriis, Dia kunstikeskuses New Yorgis, Istanbuli disainibiennaalil ja mujal. Schmid on õppinud kommunikatsioonidisaini ning tal on magistrikraadid Augsburgi rakenduskõrgkoolist ja New Yorgi visuaalkunsti kõrgkoolist.

TAIMI SOO

(1947) on disainer. Õpingute ajal töötas ta Tallinnas Eesti Tööstusprojektis 1966–1967, seejärel Arsis 1972–1991 ja aastast 1991 Linnakujunduse Arendusbüroos. Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi lõpetas ta 1973. aastal. Soo on loonud linnakujundusprojekte, nagu Tallinna komplekskujundus (1977), haljasalade väikevormid ja valgustid (1977) ning 1980. aasta olümpiamängudeks Tallinna

linna kujundus (koos Tiit Jürna, Ago Pähna, Silver Vahtre ja Matti Öunapuuga), Moskva ülemaailmse noorsoofestivali keskus (1985, Helle ja Taevo Gansi ning Tiit ja Reet Jürnaga) ning Novokuznetskaja metroojaama väljaku ja pargi kujundus (1987, Jaan Ollikuga). Muu hulgas on ta kavandanud Tallinna Draakoni galerii välisvalgustid (1983) ja Harju KEKi tehnokorpuse väliskujunduse (1985). Ta osales näitustel „Ruum ja vorm“ 1972–1989, „Sisustus, disain, tarbekunst“ 1986 ja „Acta '87“ Tallinnas ning „From Dreams to Reality“ 1993–1994, mis toimus Tallinnas, Riias, Vilniuses, Göteborgis ja Helsingis.

VELLO VINN

(1939) on graafik, kelle teosed on tähelepanuväärne näide 1960. aastate lõpus ja 1970. aastate alguses esile tõusnud eesti graafikute põlvkonna loomingu. Vinn on õppinud inglise filoloogiat Tartu Ülikoolis (1962) ja lõpetanud klaasikunsti eriala Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis (1968). Pärast õpinguid jätkas ta aga graafikuna ning arendas välja isikupärase stiili nii ofordi- kui ka kuivnõeltehnikas. Töodes on Vinn käsitlenud oma ajastu probleeme: üleilmsed sõjalised konfliktid, tehnikakeskse maailma mõju keskkonnale ja linnastumisega kaasnev võõrandumine. Kunstnik on osalenud nii mitmel kohalikul kui ka rahvusvahelisel isiku- ja grupinäitusel alates 1968. aastast. Vinna teosed kuuluvad muuseumide, kunstiasutuste ja erakogudesse Eestis, Venemaal, Saksamaal, Ameerika Ühendriikides jm.

magamise ruum

Tänapäeval tuntud voodi hakkas arenema 19. sajandil, kui tulid kasutusele metallist vedrud ja voodeid hakati valmistama vabrikus. Idee kaasaegselt magamistoast ei ole vanem kui 200 aastat, kuigi voodid ja magamiseks mõeldud paik on palju varasemad. Enne tööstusrevolutsiooni ei olnud privaatsus koduses elus tähtis. Uues linnastuvas ja stressirikamas maailmas muutus kodu aga kohaks, kuhu eralduda ja kus jõudu taastada. Kui kodu ja töö üksteisest eraldusid, kandus elu eri osadeks jaotamine ka ruumikorraldusse. Tekkis magamistuba, millest sai privaatne paik.

Suur eluruumide mõtestamise laine tõusis seoses eluasemepuudusega Euroopas pärast Esimest maailmasõda. Linnastumisega kasvas nõudlus eluasemete järele. 1920. aastal otsustasid mitmed riigid sekkuda eluasemekriisi ning ehitada sotsiaalkortereid.

1920. aastatel oli elamistingimuste parandamine tähelepanu all ka Eestis. Asumeid küll ei püstitatud, kuid korraldati väikekortereite näidisprojektide arhitektuurivõistlusi. Uue diskursuse töid Euroopast kaasa noored arhitektid, kes naasisid oma õpingutelt Kesk-Euroopast. Kui Saksamaal toimus sotsiaalehitus modernismi vormis, siis Eestis oli arhitektuur pigem traditsionalistlik. Funktsionalismiideedega muutusid tähtsamaks mitmetstarbelised mööbliesemed.

Nõukogude ajal alates 1944. aastast sai kujundamisest riiklik ülesanne. Arhitektuuri sobivust režiimi eesmärkidega kontrollisid Arhitektuuri Valitsus, ENSV Arhitektide Liit ning Vabariiklik Projekttee-

rimise Trust Estonprojekt. Teise maailmasõja järel elas enamik eestlasi kortermajades ja 1940.–1950. aastate üks küsimusi oli taas elamuehitus. Kortereid tellisid ministeeriumid ja tehased oma töötajatele. Paika pandi elamispindade suurus. Nii nagu korteriplaanid ja ehitus, oli ka mööblitootmine allutatud kontrollile. Arhitektuuri Valitsus korraldas konkursse uue sisustuse leidmiseks ning Estonprojekt kavandas tüüpprojekte ja -mööblit.

Väike eluruum tähendas uute leidlike lahenduste otsinguid. Töötati välja kušettvoodid, diivanvoodid, tugitoolvoodid, välihoodid, mööblisse integreeritud asjade hoidmise kastid jpm. Nõuandeid kodu korraldamiseks ja kaunistamiseks ning ka otseseid mööbliehitamisjuhendeid pakkus alates 1958. aastast ajakiri Kunst ja Kodu.

Optimeerimine ja tõhus ruumikasutus olid kesksed 20. sajandi uurimiseemad ning arhitektide ja disainerite mängumaa. 1960. ja 1970. aastatel püüdsid mitmed disainerid elukeskkonda ümber mõtestada, muutes neid paindlikumaks ja vastavaks üha liikuvamale eluviisile. Kavandati modulaarseid keskkondi, mis ühendasid arhitektuuri mööbliga. Itaalia disainer Joe Colombo paigutas kõik kodu funktsioonid ühte üksusse ja lõi „Totaalse sisustusüksuse“. Omal moel on modulaarsust kasutanud Helle Gans Pärnu KEKi lasteaia Trall magamistoas, kus voodeid on võimalik lükata üksteise sisse nagu sahtleid, et ärkveloleku ajal oleks rohkem ruumi mängule. Pidevad efektiivsuse ja aja säästmise püüdlused on täna manifesteerunud nutikodudes.

Haabneeme Kirovi kalurikolhoosi lasteaia Piilupesa voodi, Niina Eigi, 1983.
Foto: Elo Vahtrik

RANNO AIT

(1987) on Tallinnas tegutsev graafline disainer ja stuudio WWW partner. Ait on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini osakonna 2010. aastal. Ta kujundab ja arendab veebilehti ja visuaalseid identiteete. Tema pikemaajalised koostööpartnerid on ajakiri Current Obsession, Kanuti Gildi SAAL, Tallinna Fotokuu, Tallinna Kunstihoone jpt. Ranno Ait/WWW on koostööprojekti Uneversum graafline kujundaja.

ARCHIZOOM ASSOCIATI

(1966–1974) oli Itaalia disainirühmitus, kuhu kuulusid Andrea Branzi, Gilberto Corretti, Paolo Deganello, Massimo Morozzi ning hiljem Lucia Bartolini ja Dario Bartolini. Nad tegutsesid Firenze ning olid algselt mõjutatud Inglise arhitektuurirühmituse Archigram utoopilistest nägemustest. Nad rakendasid antidisaini ideid oma mööblidisainis ja keskkonnavisioonides. Rahvusvahelise tähelepanu osaliseks said nad pärast radikaalse arhitektuuri näitusi „Superarchitettura“ Pistoias (1966) ja Modenas (1967), mida nad korraldasid koos Superstudio grupiga.

CIAM EHK RAHVUSVAHELISED KAASAEGSE ARHITEKTUURI KONVERENTSID

(Congrès internationaux d'architecture moderne)

asutati 1928. aastal ning organisatsioon lõpetas oma tegevuse 1959. aastal. CIAMi kongresse korraldasid arhitektid üle Euroopa. Arutati arhitektuuri, elamuehituse ja linnaplaneerimise küsimusi. CIAMi liikmeskonda kuulusid näiteks Le Corbusier (1887–1965), Sigfried Giedion (1888–1968), Walter Gropius (1883–1969), Richard Neutra (1892–1970) jpt.

CESARE „JOE“ COLOMBO

(1930–1971) oli Itaalia tööstusdisainer. Ta õppis maali Brera Kunstiakadeemias (1949) ja arhitektuuri Milano Polütehnilises Ülikoolis (1954). 1950. aastatel ühines ta avangardistliku kunstigrupiga Tuumaliikumine („Nuclear Movement“), kes püüdis lõhkuda formaalseid, staatilisi piire orgaanilismate piltidega, mis tõusid esile ärevusest tuumapommi pärast. See oli keskkond, kust sai alguse Colombo mäng tulevikuvisioonidega, mida ta esialgu joonistas ja hiljem kujundas. 1962. aastal avas ta oma arhitektuuri- ja mööbliprojekteerimisateljee. 1960. aastatest kuni oma surmani kujundas Colombo mööblit ja kodumasinaid. Tuntumad

seadme- ja mööblikujundused on äratuskell „Optiline“ („Optic“, 1970), valgustid „Ämblik“ („Spider“, 1965) ning „Circlope“ (1970), tool „Univer-saalne“ („Universale“, 1965) ja käru „Boby“ (1970). Mitme kujunduse puhul kasutas ta materjalina plasti. Colombo uskus, et kõik vajalikud esemed tuleks integreerida ning neid ei peaks nimetama mööblis, vaid „varustuseks“. Selle teooria näited on „Miniköök“ (1963) ja „Totaalne sisustusüksus“ (1971).

DOMUS

on arhitektuuri- ja disainiajakiri, mille algatasid arhitekt Gio Ponti ja vaimulik Giovanni Semeria 1928. aastal. Ajakirja antakse välja igakuiselt ning selle peakorter on Milanos.

NIINA EIGI

(1941) lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi 1970. aastal. Sisearhitektina on ta kavandanud asutuste ja eramute interjööre ning mööblit. Eigi töötas Eesti Projektis (1970–1972), Tsentrosojuz-projekti Tallinna filiaalis (1974–1975) ja Kirovi kalurikolhoosi arhitektuuribüroos (1975–1990). Koos Ado Eigiga projekteeris Väana lähedal asuva EPT Tugamanni puhkebaasi (1977–1978), Omedu tootmis- ja haldushoone (1982), Haabneeme lasteaia (1983), Mainori Viimsi õppekeskuse (1989), Kalurite maja Kakumäel (1988–1989) ja Tartusse eramuid. Samuti on ta osalenud koos abikaasa Ado Eigiga arhitektuurivõistlustel.

ESTOPLAST

(1959–1995) oli väiksemate elektri- ja plasttoodete ettevõtete liitmisel loodud valgustitehas. Esimestel aastatel oli peamiseks tootmisvaldkonnaks plastjalaga ja volditud kartongist või kiulisest polüetüleenkildest valgustid. Aastatel 1960–1962 töötas vabrikus metallikunstniku haridusega Lilian Linnaks, kes võttis kasutusele piimklaasi. 1963. aastal hakati tootma laua-, öö-, seinä-, lae- ja põrandalampe, mille kuplid loodi lehtplastmassist. 1965. aastal alustati Nõukogude Liidus toodete näidiste registreerimisega ning Estoplast oli oma registreerimisavaldustega suunarajaja. Estoplasti valgustite kujundusi tegid teiste seas Kirsti Metusala (1964–1992), Laine Linnas (1968–1997), Aidu Ots (1975–1986), Riho Vahtra (1985–1988), Bruno Vestenberg, Lembit Ojason.

HELLE GANS

(1940) on disainer ja sisearhitekt. Ta õppis Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis arhitektuuri, kuid lõpetas sisearhitektuuri eriala 1966. aastal. Pärast ülikooli lõpetamist töötas mööblikunstnikuna MEV Standardis (1966–1967), sisustusarhitektina EKE Projektis (1967–1976), kunstnikuna kunstitöödete kombinadis Ars (1976–1992) ja sisearhitektina büroos Studio GaDIS (koos Taevo Gansiga alates 1992. aastast). Gans on loonud interjööre, näitusekujundusi, mööblit ja eksperimentaalseid disainiobjekte. Mitmed projektid on teostatud Toomas Reinu ja Vilen Künnapu projekteeritud hoonetes. Gansi loodud interjööride hulka kuuluvad näiteks lennupiletite müügi keskagentuur Moskvas (1967), EKE VN pioneerilaager Pärnseljal (1972), ENSV Ministrite Nõukogu pansionaat Kuresaases (1973), korter kompleksis Kuldne Kodu Pärnus (1977), sanatooriumi Tervis II etapp Pärnus (koos Taevo Gansi, Loomet Raudmetsa, Aet Maasikuga, 1977–1983), Pärnu KEKi lasteaed Trall (1978), lasteaed Vikerkaar Valgevene NSVs (1985), G-galerii Tallinnas (1991), Eesti Hoiupank Sillamäel (1997), reisilaeva Vana Tallinn laste mänguruum (1998), sanatooriumi Tervis vestibüül ja vastuvõtt Pärnus (2008) jpm. Oma loomingu eksperimentaalsemat osa esitles Gans näitustel „Ruum ja vorm“, näiteks kell-baromeeter (1967) või peegel-valgusti (1976).

MAILE GRÜNBERG

(1942) on sisearhitekt ja disainer. Ta lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi ruumi- ja mööblikujunduse eriala 1966. aastal. Grünberg on töötanud Mööblivabrikus Standard (1966–1975), Eesti Projektis ja EKE Projektis (1975–1977), Ars (1977–1994) ja peadisainerina AS Marlekoris. Ta on kavandanud interjööre nagu Narva-Jõesuu ravi- ja kultuurikeskus (1979), Pärnselja suvelaagri magala (1977), Põlva haigla (1980), Aerofloti keskagentuuri ja Inturisti kassasaali Tallinnas (1981). 1970. aastate lõpu ja 1980. aastate interjöörid on ekspressiivsemad ja neis on kirkaid värve, näiteks Tallinna lennujaama interjäär (1979–1980), erinevad lillekauplused Tallinnas, *art déco* stiilis kohvik Toome (1987) ja vabriku Norma olmehoone (1989). Ta on kujundanud ka baari Corrida (1993) ja kaupluse Ararat (1994), Marlekori esinduspoe (1995) ning projekteerinud Standardi saritoodangut. Grünberg lõi ka unikaalmööblit, näiteks penoplastist lilletool (1972), valgustite ja toolide komplekt (1976), diivan „Long“ (1987, koos Signe Kiviga) jpm. Samuti on ta teinud näitusekujundusi ja osalenud „Ruumi ja vormi“ näitustel alates 1969. aastast.

ALAR KOTLI

(1904–1963) omandas arhitektikutse 1923–1927 Danzigi Tehnikaülikoolis. Tallinnas töötas Haridus- ja Sotsiaalministeeriumis (1930–1935), Teedeministeeriumis (1935–1937), riigi ehitusettevõttes Ehitaja (1937–1949), abidirektorina Kergetööstuse RK Projekteerimiskeskuses (1940–1941), Tehnika-direktooriumi ehitusvalitsuses osakonnajuhatjana (1941–1944), arhitektina Estonprojektis (1944–1958) ning ehitus- ja arhitektuurisektori juhatajana Ehituse ja Ehitusmaterjalide Instituudis (1958–1961). Kotli õpetas alates 1938. aastast erinevatel aegadel Riigi Tööstuskoolis, Riigi Rakenduskunsti Koolis ja Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis. Kotli loomingut on peetud asjalikuks ja praktiliseks. Tema silmapaistvaim funktsionalistlik ehitis on Rakvere gümnaasiumi hoone (1935–1938). 1930. aastate teises pooles sai temast oluline riiklike ehitiste kavandaja. Tema tööde hulka kuuluvad näiteks Toompea lossi juurde- ja ümberehitused (1935–1936), Kadriorus presidentskantselei hoone (1937–1938), esindusraditsionalismi näide on Kaitseliidu hoone Tartus (1938), Tallinna laululava (1958) jpm. Samuti kavandas ta eramute tüüpprojekte ja mööblit.

VALENTIN KUUSK

lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi sisearhitektuuri osakonna 1970. aastal ja tegutses tööstusdisainerina. Kuusk töötas kunstnikuna Mööbli Eksperimentaalvabrikus Standard.

ILMAR LAASI

(1907–1999) õppis arhitektiks Tallinna Tehnikumi ehitusosakonnas. Õpingute ajal töötas joonestaja ja projekteerijana. Haiguse tõttu katkestas õpingud, mille järel asus 1932. aastal Pärnusse, kus töötas ehitustööde juhatajana. Ta juhtis 1940. aastal erinevate NSV sõjaväebaaside ehitustöid. Tallinnas tegutses Laasi Tehnikadirektooriumi ehitusvalitsuses ehitustehnikuna põllumajandushoonete alal (1941–1944) ja Eesti Projektis mitmel ametikohal (1944–1970). Laasi projekteeris nii elamuid, esinduslikke kortermaju, tüüpprojekte, koolimaju kui ka avalikke hooneid, nagu kino Kosmos (1964), Pärnu Endla teatrimaja (1967), ning kavandas mööblit.

LEIDA LANG

lõpetas 1950. aastal Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituudi ruumikujunduse eriala ning töötas Estonprojekti, kus kavandas mööblit.

HANS LEISTIKOW

(1892–1962) oli saksa graafik, kes osales Uue Frankfurdi projektis. 1925. aastal määras Ernst May Frankfurdi linnaplaneerimise ametnikuna Leistikowi linnavalitsuse graafikabüroo juhiks, kelle ülesanne oli kujundada kõik linna trükised uusasjalikus stiilis. Koos õe Grete Leistikowiga kujundas ta ajakirja Das Neue Frankfurt. 1930. aastal järgnes Leistikow Mayle Nõukogude Liitu. Leistikow töötas uuesti Frankfurdi linnagraafikuna aastatel 1947–1948 ning oli Kasseli plakatikunsti kooli rajaja, Kasseli kunstiakadeemia õppejõud ning osales Werkbundi nõukogu töös.

KIRSTI METUSALA

(1937) lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi metallihistöö eriala 1962. aastal. Metusala töötas Nõukogude Eesti tehases Estoplast kunstnik-konstruktorina aastatel 1964–1992, kujundades koduvalgusteid. Tema tõi Nõukogude Eesti kodudesse värviliste plastkuplitega popstiili. Metusala kavandas tehases ka eritellimusi.

LEMBIT OJASON

töötas Nõukogude Eesti valgustehases Estoplast.

MAIA (OSELEIN) LAUL

(1921–2009) õppis Riigi Tarbe- ja Kujutava Kunsti Koolis ja lõpetas Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituudi 1949. aastal. Laul töötas Tallinnas Arhitektuuri Projekteerimise ja Planeerimise Keskuses (1947–1949), Estonprojektis (1949–1955), ETKVLis (1955–1963) ning sisekujundajana Arsis (1963–1992), kus kujundas sisekujundusi ühiskondlikele hoonetele ja sisustuselemente. Laul on kujundanud interjöörid näiteks Moskva üleliidulise põllumajandusnäituse Eesti paviljoni 2. saalile (1950–1954), Sõpruse kinole (1954), lennujaamale (1955), Pühajärve kohvik-restaurantile (1961), Kungla restaurantile (1970) jpm. 1980. ja 1990. aastail on tema loodust silmapaistvaim Tallinna Draakoni galerii (1981–1983), Vanaturu apteegi (1983–1988), Pärnu Endla teatri ning Sakala Keskuse vana maja keldrikohviku, vestibüüli ja garderoobi kujundus

(1993–1995). Ta kavandas unikaalmööblit aastast 1953 ja osales kõikidel „Ruumi ja vormi“ näitustel.

MARGARETE SCHÜTTE-LIHOTZKY

(1897–2000) oli Austria arhitekt ja kommunistlike vaadetega aktivist. Ta oli esimene naisarhitekt, kes õppis Viini rakenduskunstiülikoolis. Enim tuntakse Schütte-Lihotzkyt tema kavandatud Frankfurdi köögi järgi. 1926. aastal ühines ta Ernst May kutsel Uue Frankfurdi projektiga, et lahendada linna elamukriisi. Oma projektiga töid nad tuhandetesse elamuüksustesse funktsionaalset selgust ja humanitaarseid väärtuseid. 1930–1937 töötas ta Nõukogude Liidus Ernst May grupis lasteaedade arhitektuuri spetsialistina. Schütte-Lihotzky kavandas ühiselamuid, koole ning muid kogukonnaehitisi. Teda on tunnustatud 1977 Joliot-Curie medaliga panuse eest rahuliikumise ning 1980 arhitektuuripreemiaga Viini linna poolt.

MÖÖBLI EKSPERIMENTAALVABRIK STANDARD

(1952) loodi väiksemate mööblitootjate koondamisel ning selle kujundusbüroost sai Eesti mööbli-kujunduse keskus. Mööbli kujundajateks olid Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi (ERKI) lõpetajad, nagu Udo Umberg, Vladimir Kuusk ja Are Kala. Standardile tegi kujundustöid ka Teno Velbri, kellest sai ka vabriku kunstiline juht. Kaastöid on teinud sisearhitektid Vello Asi ja Väino Tamm ning 1960. teisel poolel liitunud sisearhitektid Maile Grünberg ja Juta Lember. Ettevõtte põhisuund alates 2000. aastatest on büroo- ja hotellimööbel.

ASTA UUSTALU

lõpetas 1950. aastal Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituudi ruumikujunduse eriala. Ta töötas Estonprojektis, kus kavandas mööblit.

RIHO VAHTRA

lõpetas Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi tööstuskunsti eriala 1985. aastal. Vahtra töötas kunstnikuna valgustehases Estoplast.

AUGUST VOLBERG

(1896–1983) lõpetas Tallinna Tehnikumi 1927. aastal. Volberg taotles eesti maa-arhitektuuri traditsioonide jätkamist ning suunas 1920.–1930. aastail maaehituse arendamist ja ajakohastamist. Ta kavandas uusi maaelamutüüpe, koostas põllumajandushoonete tüüpprojekte ja lõi talumööblikavandeid. Volberg töötas alguses tehniku, hiljem arhitekti ja juhatajana Asunikukude Liidu Ehitustalituses (1924–1932), juhatajana Põllutöökoja ehitustalituses (1932–1940), Tehnika-direktooriumi ehitusvalitsuses (1941–1944), Arhitektuuri Valitsuses (1944–1949), Eesti Projektis (1950–1960). Alates 1946. aastast tegutses õppejõuna Tallinna Polütehnilises Instituudis ja 1964. aastast Eesti NSV Riiklikus Kunsti-instituudis. Volberg projekteeris maale koolimaju ja haldushooneid (nt Jõhvi vallamaja, 1929). Tema projekti järgi on ehitatud Tallinna Vaarika tänava funktsionalistlikud kaksikelamud (1930–1932), Rakvere pangahoone (1935), Haapsalu sanatoorium ja suvehotell (1937). Tema hilisema loomingu hulgas on kinomaja Sõprus (koos Peeter Tarvasega, 1955), Tallinna Kirjanike Maja (koos Heili Volbergiga, 1963) ja Tartu Vanemuise teatrimaja (koos Henno Kalmeti, Peeter Tarvase ja Uno Tõlpusega, 1970).

ERIKA (VOLBERG) NÕVA

(1905–1987) õppis arhitektuuri Tallinna Tehnikumis (1925–1931) ja lõpetas arhitektuuriosakonna Eesti esimese naisarhitektina. Ehituspraktika sooritas Helsingis. Oma projektides lähtus ta praktilistest vajadustest ja maaelu traditsioonidest. Nõva töötas Põllutöömisteeriumi Asundusametis (1933–1938), ettevõttes Ehitaja (1938–1940), Kergetööstuse RK projekteerimiskeskuses (1940–1941), Tallinna Kujutava ja Rakenduskunsti Koolis (1941–1942), Eesti Projektis (1944–1954 ja 1957–1960) ning Giprosobhozvodstroji Tallinna filiaalis (1954–1957). Tema loomingu hulgas on Lepplaane, Pillapalu jt uusasunduste planeeringud ja nende tüüphoonete projektid (1933–1938). Nõva kavandas talusid näiteks Öismäele ja Haljalasse ning oma pere elamu Nõmmele (1937–1938). Ta on projekteerinud Haapsalu algkoolihoone (koos A. Esopiga, 1936) ja Tallinna Narva maanteel Inglise Kolledži maja, nüüd Tallinna Ülikooli hoone (koos Alar Kotliga, 1939).

PAUL WOLFF

(1887–1951) oli õppinud meditsiini ja tegutses arstina. Pärast Esimest maailmasõda piirati tema

erialast tegevust Strasbourgis ning ta pöördus oma teise huvi, fotograafia poole. Ta tegutses esialgu kaameraoperaatorina ja siis vabakutselise fotograafina. 1924. aastal asutas ta koos Alfred Tritchleriga oma firma Wolff & Tritchler. Wolffi fotograafia on mitmekesine ning suuresti tänu tema panusele kujutame täna ette elamuehitusprojekti Uus Frankfurt.

TOOME ÄGEDA DISAINI SULLE KANDIKUL KÄTTE

Läeva 1, Tallinn
treimann.ee

TREIMANN
MÖÖBEL & DISAIN

Lülita sisse! Lülita välja!

Muuseumitund näitusel
Uneversum. Rütmid ja ruumid

Töövaheaeg.

Lõunavaheaja veedavad paljud töölised meelsasti oma töökohtadel. Puhkamiseks on neil kasutada kokkupandavad magamisraamid.

Magamad ja lähemad tulevikud

Disain võib arendada uusi hoiakuid. Disainer saab oma loomingus uurida, laiendada, katsetada, murendada fiktsioonide ja konstruktsioonide kaudu kinnistunud norme ja ideid.

„Elamiskõlbliku maailma loomiseks tuleb disaini muuta seda laiendades, kaasates spekulatsioone, kuidas paremaid tingimusi luua,“ on kirjutanud disainer Anthony Dunne. Spekulatiivsed ja kriitilised disainitööd ei püüa paremat maailma visualiseerida, vaid pakuvad välja uusi stsenaariume, mõtteid, mis vastavad mõnele tänasele küsimusele või probleemile. Aluse sellisele loomele paneb arusaamine, et „paljud väljakutsed, millega me silmitsi seisame, on lahendamatud ja ainus viis neist üle saada on muuta oma väärtusi, uskumusi, hoiakuid ja käitumist.“

Tänased magamisega seotud visioonid ei ole erksad pildid tulevikust, nagu nad olid eelmise sajandi

teises pooles, vaid vaatavad mitmes (mitte ainult tuleviku) suunas, kombineerides kaasaegset tehnoloogiat, taaskasutust ja käsitööd isikliku kogemuse, teaduse, fantaasia ja tunnetusega.

Magamise ja une ruum ei ole ainult ratsionaalne, vaid ka irratsionaalne ja emotsionaalsete vajaduste paik. Disainerid ja kunstnikud pakuvad välja mängulisi lahendusi müra summutavale müra-seadmele, magamisasemele, kellale, juhtimis-seadmele. Nad viitavad, et on aeg pöörata pilk oma rütmide suunas. Kui magama jäämisel on meil täna mitmeid takistusi (digitaalsete seadmete, ärevuse, liigse müra või ka vaikuse näol), siis kord juba magades, on unes kuuldud ja nähtud info põhjal võimalik luua uusi maailmu, kirjutada meloodiaid jpm.

Turvis, Mai Bauvald, 2023.
Foto: Mai Bauvald

AET ADER

(1985) on arhitekt, arhitektuuribüroo b210 kaasasutaja ja Eesti Arhitektide Liidu asepresident. Ader on kureerinud mitmeid projekte ja näitusi, sh 2013. aastal b210 kollektiiviga Tallinna arhitektuuri biennaali „Taaskasutades nõukogude ruumipärandit“. Koos Iwan Strauveniga organiseeris ta näituse „BEL:EST. Euroopa labor Brüsselis“, mida näidati Brüsselis Bozaris ja Tallinna arhitektuuri biennaalil. Mari Möldre, Helmi Langsepa ja St. John Walshiga kureeriti näituse- ja seminariprogrammi Wood Works „Mu maja pole puudest, mis kasvavad kodu taga metsas“, mis pälvis 2022. aastal Iirimaa arhitektuuriliidu auhinna. Kureerimise, hoonete ja keskkondade projekteerimise kõrval toimetas Ader neli aastat ajakirja Ehituskunst ning õpetab Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuriteaduskonnas. 2023. aasta Veneetsia arhitektuuri biennaali Eesti paviljoni „Kodupeatus“ kureeris Ader koos Mari Möldre ja Arvi Andersoniga.

MAI BAUVALD

(1996) on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia (2019) ja Gerrit Rietveldi Akadeemia (2023) graafilise disaini eriala bakalaureuse tasemel ning õppinud aasta Saksamaal Karlsruhe Kunsti- ja Disaini-ülikoolis. Alates 2019. aastast töötab Bauvald UI/UX disaineri ja illustraatorina disainibüroos Disainiosakond. Oma loomingut on ta esitlenud näitustel, sh „Chroma: värvi ümberhindamine selle veeristest“ („Chroma: Reassessing Color from the Margins“, 2021, Amsterdam), Danarti ajakirja 18. numbril näitus „Budka“ (2022, Thbilisi), „Mõtisklused aastast Rietveld Gruusias“ („Reflections on the Fall: Rietveld in Georgia“, 2023, Amsterdam) jm.

MARTINA GOFMAN

(1996) on illustraator, kes tegutseb grimmi ja graafilise disainiga. Ta on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini eriala (2018) ja täiendanud end Grimmikoolis (2020). Gofmani tööde meediumid ja teemad varieeruvad. Ta loob ebamaiseid prosteetiliste lisanditega tegelasi ning kujundab krutskeid ja dekoratiivsust täis veebilehti. Gofman tegutseb koos Johanna Ruukholmiga nime all Jojo&me ning koostöös kujundavad nad kunstiajakirja A Shade Colder.

KÄRT OJAVEE

(1982) on disainer ja kunstnik, kes ühendab oma teostes uusi tehnoloogiaid traditsiooniliste käsitöövõtetega. Ta on lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia tekstiilidisaini osakonna magistrirõppe (2004) ning kaitses 2013. aastal doktoritööd „Active Smart Interior Textiles: Interactive Soft Displays“, mille tulemusel valmis sari hübriidmaterjale ja interaktiivseid tekstiile. Ojavee tegeleb ka eksperimentaalsete materjalide loomisega, näiteks 2020. aastal toimunud näitusele „Leviaatan: Paljassaare peatükk“ Kai kunstikeskuses löi ta teosed meresaadustest koosnevast nahasarnastest materjalidest. Alates 2013. aastast teeb Ojavee koostööd disainer Johanna Ulfusakiga. Nende ühise tegevuse tulemusel on sündinud installatsioonid „Live Streams“ (2016) ja „Save As“ (2018). Lisaks teadustööle ja uute materjalide loomisele tegeleb ta muusika, lavakujunduse ja kostüümidisainiga.

NORMAN ORRO

(1986) on kunstnik ja muusik. Ta tegutseb ökoloogia, tehnoloogia ja humanitaaria ristmikul, uurides maailma posthumanistliku prisma läbi. Kasutades spekulatiivseid ja algoritmilisi loometehnikaid, püüab ta ületada lõhet looduse ja kultuuri vahel. 2010. aastal alguse saanud projekti „Music For Your Plants“ raames on Orro loonud nii kontseptuaalseid albumeid, visuaalseid esseid kui ka installatsioone, mis on pädinud koostöödega, nagu 56. Veneetsia biennaali Hiina paviljoni helikujundus, DIS Magazine'i ja Ofluxo platvormile loodud audiovisuaalsed veebiinstallatsioonid ning esinemised „Creamcake'i“ festivalil ja „Creepy Teepee“. Ta on teinud kaastööd väljaannetele DIS Magazine (USA), NXS World (Holland), Ofluxo (Hispaania). Tema loomingut on eksponeeritud näitustel Itaalias, Prantsusmaal, Saksamaal, Tšehhis, Taanis.

ANETT NIINE

(1998) on tekstiili- ja moedisainer, kes uurib erinevaid loomingulisi viise ja tehnikaid ainulaadse struktuuri või pinnaga tekstiilide valmistamiseks. Niine vastutab kudumite eest nooremdisainerina Ivo Nikkolo rõivabrändi disainimeeskonnas. Tamme ja Niine koostööprojektid on kahel korral võitnud Dorothy Waxmani rahvusvahelise tekstiilidisaini auhinna töödega „WEAWE“ (2019) ja „Rüüruum“ (2021).

LIISI TAMM

(1986) on KAHU asutaja ja tekstiilidisainer, kes ühendab oma loomingus lambakasvatust ja villa. KAHU projektide eksperimentaalne, jätkusuutlik ja eetiline fookus on suunatud vanade traditsioonide ja oskuste taaselustamisele kaasaegsel viisil. Tamm õpetab Kõrgemas Kunstikoolis Pallas.

masinate uni

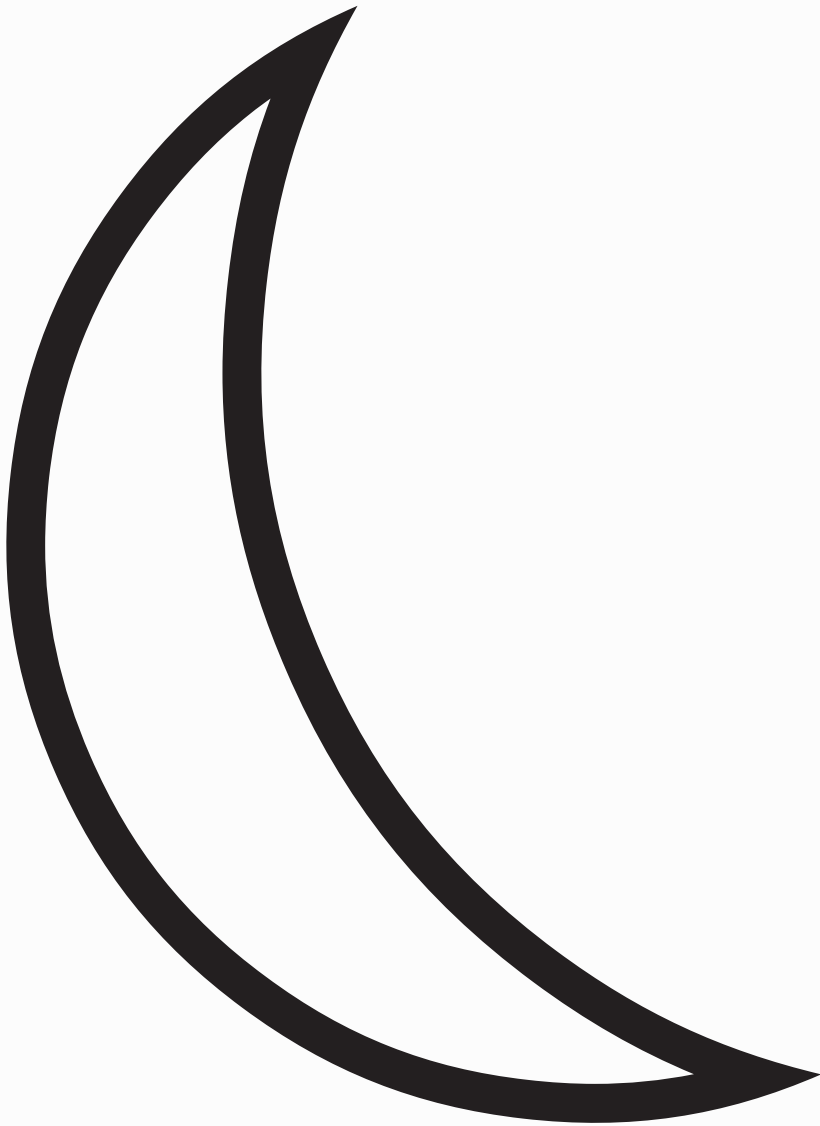
Arhitekt Juhani Pallasmaa on kirjutanud, et puudutusel on mäletamisel ja mõistmisel võtmeroll, kompimismeel seob meid aja ja kohaga. Sisse- ja väljalülitamine on huvitaval kombel tegevused, mida me oma nutiseadmete puhul kasutame järjest harvem just seetõttu, et mitte millestki kõrvale või ilma jääda. Lülitamise, vajutuse, klikkimise kaudu oleme hetkeks ühenduses suure ringiga või vastupidi.

Kuigi magamisele pühendatud ruum muutus aja jooksul privaatseks paigaks, ei ole see kunagi muule maailmale suletud. Täna oleme võib-olla küll isiklikus magamistoas, kuid seadmete, sotsiaalmeedia kaudu ühenduses, tegutseme suures majanduses, jagades oma tähelepanu ja andmeid.

Kultuurikriitik Jonathan Crary kirjutab, et nende inimeste arv, kes ärkavad öösel korra või mitu,

et oma sõnumeid ja andmeid kontrollida, kasvab plahvatuslikult. Üks pealtnäha ebaoluline, kuid valdav masinate tööst lähtuv keelekujund on „puhkeolek“, „une-“ või „puhkerežiim“ (ingl *sleep mode*). Arusaam mõnest vähese energiaga seadmest muudab laiemalt une tähendust, vähendades selle väiksema töövoime ja juurdepääsuga seisundiks. See asendab välja- ja sisselülitamise loogika ideega, et mitte miski pole kunagi välja lülitatud ja puhke-seisundit ei olegi justkui olemas.

Tänaseks hääbunud ja tehniliselt ebavajalik tarkvara – ekraanisäästja – meenutab põnevalt, et mitte millegi tegemine, enese väljalülitamine võib olla vabastav. See on lubatud. Nii nagu kunstnik Tõnis Vindi töödes pole tühjus millegi puudumine, olematus, vaid ruum, „potentsiaal, kust sünnivad kõik ideed ja vormid“.

Sümbol „Unerežiim“, Elektri- ja Elektroonikainseneride Standardite Ühingu Instituut,
IEEE 1621, László Németh, 2002.

EIBERT DRAISMA

(1966) on hollandi disainer, leiutaja ja kunstnik. Ta on lõpetanud Eindhoveni Disainiakadeemia 1991. aastal. Tema looming oli osa uuest lainest disainis, mida iseloomustab materjalide eksperimentaalne kasutamine mõne tõelise vajaduse rahuldamiseks loodud disainitöö puhul. Disainerid Renny Ramakers ja Gijs Bakker märkasid, et nii tegutsesid eraldiseisvalt mitmed hollandi disainerid, ning koonduti nime alla Droog (eesti keeles „kuiv“) 1993. aastal. Nende tooted on tihti valmistatud taaskasutatud masstoodetud esemetest ja jätvavad tööstusdisaini mulje, kuid on valmistatud käsitööna piiratud kogustes. Draismal on oma disainistuudio ning ta õpetab Eindhoveni Disainiakadeemias.

ELEKTRI- JA ELEKTROONIKAINSENERIDE STANDARDITE ÜHINGU INSTITUUT (IEEE SA)

on IEEEs tegutsev üksus, kus töötatakse välja ülemaailmseid standardeid paljudes tööstusharudes, nagu energia, tehisintellektisüsteemid, asjade internet, tarbetehnoloogia, olmeelektroonika, biomeditsiin, tervishoid, autotööstus jm. IEEE SA on välja töötanud standardeid üle sajandi. Standardite väljatöötamisel osalevad eksperdid üle kogu maailma. IEEE SA ei ole ametlikult ühegi riigi teenistuses, vaid avatud kogukond.

RAHVUSVAHELINE ELEKTROTEHNIKA KOMISJON (IEC)

on organisatsioon, mis tegeleb elektrotehnika standardimisega. IEC valmistab ette ja jagab infot kõigi elektri, elektroonika ja seotud tehnoloogiate standardite kohta. IECi standardid hõlmavad tehnoloogiaid alates elektritootmisest, ülekandest ja jaotusest kuni kodumasinate pooljuhtide, fiiberoptika, patareide, päikeseenergia ja paljude muude tehnoloogiateni. Oma avakoosoleku pidas elektrotehnikakomisjon 1906. aastal Londonis. 1948. aastast asub komisjoni peakorter Šveitsis Genfis.

DAVID REINFURT

(1971) on vabakutseline New Yorgis tegutsev graafiline disainer. Ta on lõpetanud Põhja-Carolina (1993) ning Yale'i Ülikooli (1999). Reinfurt asutas 2000. aastal väikese tarkvara firma O-R-G, mida iseloomustab pidevalt muutuvate koostööpartnerite võrgustik. Koos disainer Stuart Bertolotti-Baileyla asutasid nad 2006. aastal New Yorgis Ludlow tn 38 töökoja nimega Dexter Sinister. Dexter

Sinisteri nime all andsid nad välja ajakirja Dot Dot Dot (2006–2011). 2011. aastal lõi ta koos Stuart Bertolotti-Bailey, Angie Keeferiga mitmetulundusühingu The Serving Library, millel on oma kunsti- ja disainikogu ja mis korraldab üritusi ning annab välja ajakirja Bulletins of the Serving Library. Reinfurt õpetab Princetoni Ülikoolis. 2010. aastal oli ta Ameerika Ühendriikide Kunstnike Rockefelleri stipendiaat arhitektuuri ja disaini alal. Tema töid on Cooper Hewitti Disainimuuseumi, Moodsa Kunsti Muuseumi, Walkeri Kunstikeskuse, Whitney Muuseumi kogudes.

TÕNIS VINT

(1942–2019) lõpetas ENSV Riikliku Kunsti-instituudi 1967. aastal graafika erialal. Vint tegutses kunstniku, graafilise kujundaja, lava- ja ruumikujundajana. Ta on kujundanud ajakirju, nagu almanahh Kunst (1971–1977) ja Kultuur ja Elu (1973–1980). Vint oli kunstnike rühmituse ANK '64 liige ja üks asutajatest ning Studio 22 asutaja. 1960. ja 1970. aastatel lõi Vint temale hiljem omase visuaalse käekirja, kus on must tühi taust, eredamaid kujutisi ning abstraktseid elemente, nagu rist, nool, täpp. Kunstniku ja mõtlejana on Vint olnud dialoogis nii kaasaegse kunsti kui ka vanemate traditsioonidega, uurinud ornamendisüsteemi, idamaade filosoofiat ja esteetikat. Tema loomingut on mõjutanud ka Carl Gustav Jungi analüütiline psühholoogia. Oma kunstiuurimuses tegeles visuaalsete nähtustega ning jagas oma mõtteid nii publikatsioonides kui ka kodus toimunud loengutel.

IMPRESSUM

Kuraator:

Sandra Nuut

Kujundajad:

HG Arhitektuur (HGA): Andrea Ainjärv,
Anna Endrikson, Evelyn Fridolin,
Tomomi Hayashi

Näituse produktsioon:

Valge Kuup

Graafiline disain:

Ranno Ait (WWW)
Pille-Riin Valk

Näituse meeskond:

Helen Adamson, Kai Lobjakas,
Kristi Paap, Silvia Pärman,
Ketli Tiitsar, Toomas Übner

Toetajad:

Austria suursaatkond, Eesti Kultuurkapital,
Eesti Kunstiakadeemia, Nordic Hotel Forum,
Treimann Mööbel ja Disain

Täname:

Aina Alunurm, Harri Ausmaa, Avinurme Vanavara,
DFF – Saksa Filmiinstituut ja -muuseum, Eesti Arhitektuurimuuseum,
Eesti Kunstimuuseum, Tanel Eigi, Flat & Bound/Integral Lars Müller,
GreenDice, Eliina Grünberg, Ignazia Favata Studio Joe Colombo,
Triin Jerlei, Madis Kurss, Else Lagerspetz, New Yorgi Moodsa
Kunsti Muuseum, Helen Oja, Poltronova, Eva Ponomarjov,
Pärnu lasteaed Trall, Rahvusarhiiv, Rahvusraamatukogu,
Refiner Translations, Riiklikud Muuseumid Berliinis, Hille Saluäär,
Tallinna Linnamuuseum, Viimsi vald, Viini rakenduskunstiülikooli kogu ja arhiiv

„Uneversum“ on koostööprojekt, mille raames toimuvad näitused
Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumis, Eesti Teatri- ja
Muusikamuuseumis ning Eesti Tervisemuuseumis.

Parandatud trükk.

Sümbol „võim“, Rahvusvaheline Elektrotehnika Komisjon, 1973

Digitaalne kujutis, New Yorgi Moodsa Kunsti Muuseum, New York / Scala, Firenze.
Autoriõigus © 2015 IEC. Kõik õigused on kaitstud